gemeente
Loon
op Zand

2e bestuursrapportage 2023

Inhoudsopgave

Inleiding 3
Beleidsinhoudelijke voortgang 4
Venster 1. Bestuur en dienstverlening 5
Venster 2. Gemeenschappen 8
Venster 3: Omgeving en economische ontwikkeling 16
Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen 24
Financieel beeld 25
Investeringskredieten 26
Overzicht reserves 30

Inleiding

Voor u ligt de 2e bestuursrapportage van 2023 (berap 2023-2). We rapporteren in deze berap over de voortgang van de speerpunten uit de begroting. Op deze manier krijgt u inzicht in de status van dit moment. Een deel van de speerpunten staat op oranje of rood. Dit betekent dat het speerpunt niet volgens planning verloopt of dat de ontwikkeling in gevaar komt. De voornaamste redenen zijn de werkdruk in de organisatie en de beperkte capaciteit. Bij het maken van keuzes moeten we dit nog nadrukkelijker in ogenschouw nemen.

Deze berap laat een positieve bijstelling zien van de begroting. Dit wordt verklaard door enkele grote wijzigingen, zoals de verwerking van de mei- en septembercirculaire 2023 en de bijstelling op kapitaallasten. Daarnaast zijn de projectkosten van het oude plan van de Wetering afgeboekt, valt de deelnemersbijdrage aan de Belastingsamenwerking West-Brabant hoger uit en is de stelpost indexering voor 2023 vrijgevallen. Het saldo van de begroting is op dit moment als volgt:

	2023
Primitieve begroting 2023	113
Raadsvoorstel budgetoverheveling en septembercirculaire 2022	314
1e bestuursrapportage 2023	-2.130
2e bestuursrapportage 2023 (incl. mei- en septembercirculaire 2023)	1.962
Gewijzigde begroting 2023	259

Het saldo van de gewijzigde begroting is voordelig.

Leeswijzer
In deze inleiding geven we een totaalbeeld, zowel beleidsmatig als financieel.

Vervolgens gaan we per thema in op de specifieke afwijkingen. Als er geen afwijkingen te melden zijn in een venster, geven we dit aan. In de tabellen worden de bedragen x € 1.000,- weergegeven.

We starten met de beleidsinhoudelijke toelichting. Hier zijn de speerpunten voor 2023 genomen. De passages over doel, inhoud, financiën, planning en risico's zijn de teksten uit de begroting. Vervolgens is de voortgang toegelicht. Bij de financiële afwijkingen brengen we zowel de afwijkingen in de baten als in de lasten in beeld. Afwijkingen kleiner dan € 25.000 op de baten, dan wel de lasten, binnen een venster lichten we niet afzonderlijk toe maar bundelen we onder de noemer "overige afwijkingen". Het is mogelijk dat de som van "overige afwijkingen" groter is dan € 25.000. Dit wordt verklaard doordat er sprake is van een optelling van diverse kleinere posten.

In de toelichting op de financiële afwijking geeft een I of S aan of de wijziging incidenteel of structureel is. Het samenstellen van deze bestuursrapportage liep parallel met het opstellen van de begroting 2024. Dit is de reden waarom alle structurele afwijkingen in de meerjarenbegroting 2024-2027 zijn verwerkt.

Tot slot treft u het geactualiseerde overzicht met investeringskredieten aan en een inzicht in het verloop van de reserves.

Beleidsinhoudelijke voortgang

Bij de programmabegroting zijn dertig speerpunten geselecteerd waar in 2023 de aandacht naar uit gaat. Hieronder treft u een totaaloverzicht aan van de onderwerpen met daarbij de actuele status, aangegeven met een kleur. In de vensters is de voortgang op alle speerpunten nader toegelicht. Voor het monitoren van de voortgang gaan we uit van de laatst vastgestelde planning.

- De beoogde ontwikkeling loopt op schema.
- Een aantal voorgenomen activiteiten en/of voortgang zijn vertraagd, maar de beoogde ontwikkeling loopt nog wel op schema.
- De beoogde ontwikkeling komt in gevaar.

Venster 1. Bestuur en dienstverlening	Status berap 1	Status berap 2
Bestuurlijke toekomst		
Organisatieontwikkeling		
Dienstverlening, Communicatie en Participatie		
Nieuw veiligheidsbeleid		

Venster 2. Gemeenschappen	Status berap 1	Status berap 2
Integraal huisvestingsplan Onderwijs/ Huisvesting De Vaert en Van Haestrechtcollege		
Sportaccommodaties , MJOP's		
Accommodatiebeleid (evaluatie)		
De Wetering		
Opstellen van startnotitie erfgoed, monumenten, kunst en cultuur		
Weerbare, zelfstandige jongeren op gezond gewicht (JOGG)		
Voorliggende voorzieningen, Huis van de wijk-functie		
GGD dichtbij		
Doorontwikkeling raadsmonitor sociaal domein		
Grip op het sociaal domein		
Ontwikkelgerichte arbeidsmatige dagbesteding (OAD) Beschermd Wonen		
Bekendheid rondom regelingen geldzaken		
Statushouders		

Venster 3. Omgeving en economische ontwikkeling	Status berap 1	Status berap 2
Bomenonderhoud		
Voorkomen van restafval		
Opstellen duurzaamheidsprogramma en actieplan voor Loon op Zand		
Openen Energiepunt Loon op Zand		
Ondersteuning ECLoZ|om		
Budget duurzaamheidsprojecten		
Uitvoering Transitievisie Warmte en Buurtuitvoeringsplannen (BUP)		
Energiearmoede tegengaan		
Versnellingsagenda wonen opstellen		
Project Flexwonen		
Lokale Woonzorgvisie opstellen		
Omgevingswet		
Uitvoering van het in 2022 opgestelde actieprogramma		

Venster 1. Bestuur en dienstverlening

Voortgang speerpunten

Bestuurlijke toekomst	
Doel:	Monitoring en evaluatie van het raadsbesluit over de bestuurlijke toekomst van onze gemeente.
Inhoud:	In 2021 besloot de raad om zelfstandig te blijven en dit besluit tussentijds en na 2,5 jaar te evalueren. Voor de tussentijdse evaluatie stelde de raad op 17 februari 2022 indicatoren vast. De aanpak hiervoor wordt op dit moment uitgewerkt. Eind 2023 zal de raad een nieuwe evaluatie uitvoeren aan de hand van een nog door de raad vast te stellen plan van aanpak.
Financiën:	Voor de evaluatie houden we in de begroting rekening met € 80.000. Dit bedrag is gelijk aan de kosten voor het initiële onderzoek.
Planning:	In 2022 werkt een raadswerkgroep samen met college en organisatie de indicatoren verder uit. In 2023 wordt de kwalitatieve evaluatie voorbereid en in gang gezet.
Risico's:	Een periode van 2,5 jaar is relatief kort om kwalitatieve en kwantitatieve verbeteringen in het presteren van de gemeente zichtbaar te maken. Het is daarom onzeker of er een verband gelegd kan worden tussen de metingen en evaluatie en de ingezette acties.
Status berap 2:	In de raadsvergadering van 13 juli 2023 besloot de raad over het raadsvoorstel over de voortgang en inrichting van onderzoek, leidende tot evaluatie in 2024 over de Bestuurlijke Toekomst Loon op Zand. De bestaande raadswerkgroep heeft daarmee opdracht gekregen uiterlijk 1 juni 2024 de gedefinieerde resultaten op te leveren.

Organisatieontwikkeling	
Doel:	In 2023 gaan we krachtig door met de in gang gezette ontwikkelingen om de belofte van een robuuste en vitale organisatie waar te maken. Een organisatie die door middel van een optimale in- en externe samenwerking de afgesproken resultaten behaalt. Een organisatie die weet waar ze voor staat en dat realiseert met betrokkenheid en tot tevredenheid van onze inwoners en ondernemers. Een organisatie met goed werkgeverschap en een goede sfeer, waarin medewerkers zich kunnen ontwikkelen, eigenaarschap tonen en vitaal blijven. Waar met efficiënte processen goed kan worden samengewerkt tussen medewerkers onderling en met de samenleving, de politiek en het bestuur.
Inhoud:	Begin 2023 wordt de hoofdstructuur (sturing en gelaagdheid) van de ambtelijke organisatie aangepast en worden de vacatures van de leidinggevenden in- en/of extern opengesteld en vervuld. Externe leidinggevenden worden met ingang van 2023 vervangen door vaste. Om in te spelen op de veranderde arbeidsmarkt en de wens om ruimte te geven aan (jong) talent zetten we gerichter in op het aanstellen van trainees, stagiaires en zij-instromers en op de ontwikkeling van onze mensen. In het najaar van 2022 wordt er een organisatie breed opleidingsplan opgesteld dat gericht is op bovenstaande doelstelling. Het opleidingsplan wordt in 2023 en verder uitgevoerd. We bouwen voort aan de stabiele bedrijfsvoering en sturen op het voorkomen en verminderen van ziekteverzuim.
Financiën:	We herschikken bestaande (ruimte in) budgetten om de sturing en beheersbaarheid te vergroten. Om invulling te geven aan de benodigde structuur wijziging, het begeleiden van jong talent en een stevigere basis voor informatiebeheer te creëren is er aanvullend budget opgenomen in deze begroting (zie paragraaf bedrijfsvoering).
Planning:	Uitrollen van de hoofdstructuur in najaar 2022 en implementeren in 2023; de implementatie zal doorlopen in 2024.
Risico's:	Vertragingen zijn mogelijk in het proces van afstemming met medewerkers, Ondernemingsraad en Lokaal Overleg. De werving en selectie van leidinggevenden kan enige tijd vergen en een eventuele lockdown werkt vertragend op de organisatieontwikkeling.
Status berap 2:	- De eerste fase van de implementatie van het functiewaarderingsmodel is afgerond. De formele inpassing volgt in de eerste helft van 2024. De financiële consequenties van deze fase worden in begroting 2024 verwerkt. Conform afspraken met de OR zal deze formele inpassing worden verwerkt met terugwerkende kracht naar 1 januari 2023. - De voorgenomen structuurwijziging wordt in oktober 2023 in concept afgerond en aangeboden voor de besluitvorming door het college en de advisering door de OR. Streven is dat dit proces eind 2023 afgerond wordt en parallel loopt aan de werving en selectie van de nieuwe domeinmanagers. De financiële consequenties van deze voorgenomen structuurwijziging worden verwerkt in de begroting 2024. Met inzet van de daarvoor gecreëerde stelpost, heeft dit een neutraal effect.

Dienstverlening, Communicatie en Participatie	
Doel:	We luisteren naar wat er leeft in de samenleving. We kijken naar buiten en maken verbinding. 'LOL' is leidend in onze dienstverlening en communicatie. We verlenen onze diensten vanuit de behoefte van onze inwoners. De tevredenheid van onze inwoners is onze belangrijkste graadmeter. Dienstverlening binnen de overheid betekent dat we wel de balans moeten zien te houden tussen individuele dienstverlening en het collectieve belang.
Inhoud:	Onze visies op communicatie en dienstverlening ontwikkelden we parallel en gezamenlijk. Zo kwamen we tot gezamenlijke uitgangspunten over contact, relatie en interactie tussen inwoners en gemeente. Wij zijn ervan overtuigd dat we met participatie meer verbinding en betrokkenheid kunnen realiseren. In wijken en dorpen en met de gemeente. Inwoners hebben steeds meer (behoefte aan) invloed op hun directe leefomgeving. Die ruimte willen we bieden en we moedigen dit ook aan. De huidige wetgeving stimuleert dit ook. 'Van buiten naar binnen werken' stelt onze dienstverlening voor de volgende opgaven: - Serviceformules: 5 verschillende formules waarmee wij onze dienstverlening vormgeven, zodat inwoners meer eenduidigheid ervaren in onze dienstverlening. - Frontoffice-concept: Inrichtingsprincipes voor de organisatie van dienstverlening, zodat inwoners ons als één organisatie ervaren. - LOL: de manier waarop wij onze inwoners benaderen. Luisteren, Open en Leren, zodat inwoners zich begrepen voelen in hun (achterliggende) behoeften.
Financiën:	De benodigde middelen zijn verwerkt in de begroting 2023. Om de visie van multichannel- en online dienstverlening te kunnen waarmaken is een ICT-oplossing nodig die het zaakgericht werken faciliteert. Hierdoor kunnen we vanuit de Frontoffice-concept inwoners steeds informeren over de stand van zaken van hun (aan-)vraag. Het fundament dat daar in 2023 eerst voor moet worden gelegd is het op orde brengen van het informatiebeheer. Dit loopt mee in de organisatieontwikkeling. Tot slot versterken we het cluster communicatie.
Planning:	Afgelopen jaren investeerden we in het op orde brengen van de basis: KCC (Klant-Contact-Centrum), functioneel beheer, telefonische bereikbaarheid, inwonerpanel, kinderraad en een adequate website. Met een organisatie brede 0-meting stelden we vast waar onze gemeente nu staat. Daarbij kiezen we voor een ambitieuze en tegelijkertijd realistische koers voor onze Loonse Dienstverlening in 2025: multichannel, online en persoonlijk waar het wenselijk is. Om dit te bereiken versterken we in 2023 onze bereikbare adequate dienstverlening. Dit doen we onder andere door versterking van de afdeling burgerzaken, het op orde brengen van de website om te voldoen aan de wettelijke vereisten (WOO en WMEBV), en borgen we onze telefonische bereikbaarheid tijdens piekbelasting. In 2025 is onze dienstverlening multichannel en online. In 2023 stippelen we het pad richting 2025 verder uit: - Een vastgestelde model verordening participatie; - Een uitgewerkte serviceformule participatie; - Een uitgewerkte kanalenstrategie; - Een uitgewerkte visie zaakgericht werken. Dit alles leidt dan tot een programmaplan communicatie, dienstverlening en participatie als input voor begroting '24.
Risico's:	Het verder uitwerken van het pad richting 2025 is belegd bij het onlineteam, waarin vanuit de disciplines communicatie, ICT en dienstverlening wordt samengewerkt. De adviseur dienstverlening is een moeilijk vervulbare functie gebleken, en de capaciteit bij communicatie en aandacht voor informatiebeheer beperkt. Het invullen van deze randvoorwaarden zorgt dat de volgende groeifase kan worden ingezet.
Status berap 2:	De kanalenstrategie ligt in concept klaar. De visie op digitaal samenwerken is in voorbereiding. De verordening participatie en serviceformule participatie zullen in 2024 verder worden opgepakt.

Nieuw veiligheidsbeleid	
Doel:	Vaststellen en uitvoeren nieuw veiligheidsbeleid.
Inhoud:	Mede op basis van de input van de raad en in samenwerking met de andere gemeenten in onze regio werken we een veiligheidsbeleid voor de komende vier jaar uit.
Financiën:	Doel is het nieuwe veiligheidsbeleid uit te voeren binnen de bestaande financiële kaders.
Planning:	Na vaststelling van het beleid stellen we jaarlijks een focusblad op waarin de prioriteiten voor dat jaar gesteld worden.
Risico's:	Afhankelijk van de prioriteiten van het beleid en de wijze waarop deze samen met gemeenten in ons district worden opgepakt, kan het zijn dat voor de uitvoering in de komende jaren extra middelen nodig zijn.
Status berap 2:	De doelstellingen en activiteiten voor 2023 zijn vastgesteld in het focusblad. De uitvoering daarvan verloopt voorspoedig en blijft binnen de financiële kaders.

Financiële afwijkingen

Thema	Omschrijving	V/N	2023	2024	2025	2026
1.2	Dienstverlening	N	-75			
	Totaal lasten	N	-75			
	Saldo venster 1	N	-75			

Toelichting op de financiële afwijkingen

Lasten

Omschrijving		Bedrag	
Thema 1.2 Dienstverlening			
I	**Verkiezingen** Door de ingelaste Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 zijn er eenmalig in 2023 extra kosten.	**N**	**-75**

Venster 2. Gemeenschappen

Voortgang speerpunten

De Vaert en Van Haestrecht college	
Inhoud:	De verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting is een gedeelde verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen. In een Integraal HuisvestingsPlan (IHP) willen we de gezamenlijke verantwoordelijkheid structureel inkaderen. We stellen een startnotitie op, welke we aan de raad voorleggen, op basis waarvan we vervolgens het IHP gaan schrijven. Voor basisschool de Vaert en middelbare school het Van Haestrechtcollege liepen haalbaarheidsonderzoeken. Het bureau dat het onderzoek voor het Van Haestrechtcollege uitvoerde, geeft aan dat nieuwbouw op een nieuwe locatie de voorkeur heeft. We willen onderzoeken of we zowel basisschool De Vaert als het Van Haestrechtcollege op eenzelfde locatie nieuw kunnen bouwen, in combinatie met kinderopvang 0-12 jaar, zodat we een doorgaande leerlijn realiseren van 0-16/17 jaar.
Financiën	Het IHP zal een financiële paragraaf bevatten voor de meerjarenraming. Voor het nieuwe haalbaarheidsonderzoek wordt een projectplan geschreven waarin de financiën zijn opgenomen. Investeringen zijn nu nog niet voorzien in de begroting. In de begroting vanaf 2024 zal hiervoor ruimte opgenomen moeten worden. We verwerken dit in de kadernota 2024.
Planning:	Begin 2024 wordt voor het IHP de startnotitie opgesteld. Na goedkeuring door de raad, volgt in 2024 het IHP met een planning voor de komende jaren. De planning voor de huisvesting Vaert/Van Haestrecht wordt meegenomen in het haalbaarheidsonderzoek.
Risico's:	Worden meegenomen in het haalbaarheidsonderzoek.
Status berap 2:	Het voorstel voor het haalbaarheidsonderzoek naar de gecombineerde nieuwbouw De Vaert en Van Haestrecht College is geagendeerd voor de raadsvergadering van 5 oktober 2023.

Sportaccommodaties, MJOP's	
Doel:	De 4 jarige actualisatie van de MJOP's faciliteert eenduidig de buitensport accommodaties bij het onderhoud van hun terreinen.
Inhoud:	Vanaf 2023 ontvangen 9 i.p.v. 6 buitensportaccommodaties een exploitatievergoeding en jaarlijkse schouw.
Financiën:	De exploitatievergoedingen aan de buitensportverenigingen worden aangepast op basis van geactualiseerde MJOP's. Met drie extra buitensportverenigingen voor exploitatievergoeding en jaarlijkse schouw, ligt het in de verwachting dat de totale kosten gaan stijgen.
Planning:	In 2022/ 2023 worden de MJOP's geactualiseerd voor negen buitensportverenigingen. De exploitatievergoedingen worden per 2024 aangepast. In 2026 vindt de volgende vierjarige actualisatie plaats.
Risico's:	De hoogte van de exploitatievergoedingen in 2024 is nog niet vastgesteld.
Status berap 2:	De actualisatie duurde langer dan verwacht, omdat ook een energiescan en toegankelijkheidstoets zijn afgenomen. Daarom zijn in 2023 de bestaande 6 exploitatievergoedingen verlengd en is de hoogte van de 3 nieuwe exploitatievergoedingen ingeschat. Er zijn 9 eenduidige gebruiksovereenkomsten opgesteld en inhoudelijk besproken met de betreffende verenigingen. Na de goedkeuring van de begroting worden de bedragen opgenomen die hierbij horen en worden deze met de verenigingen gecommuniceerd.

Accommodatiebeleid	
Doel:	We stimuleren dat vraag en aanbod van ruimtes en activiteiten beter in balans komen.
Inhoud:	Op basis van de functies van de maatschappelijke accommodaties (o.a. ontmoeting, faciliteren verenigingsleven, huis van de wijk-functie) evalueren we het huidige beleid en stellen deze waar nodig bij. We kijken bij de evaluatie naar de spreiding, maatschappelijke impact en taken/ verantwoordelijkheden van stakeholders. Vraag en aanbod van ruimtes moeten hiermee beter in balans komen.
Financiën:	In de evaluatie worden aanbevelingen gedaan voor een toekomstbestendig accommodatiebeleid met (financiële) gevolgen in 2024 en later.

Planning:	Eind 2022 is begonnen met de evaluatie, oplevering eind 2023 ipv eerste helft 2023. Uitwerken en opleveren nieuw accommodatiebeleid in 2024.
Status berap 2:	De oplevering loopt uit, omdat er urgente accommodatievraagstukken tussendoor komen en als input worden meegenomen in de evaluatie en het nieuwe accommodatiebeleid. Naast het verdelen van rollen, taken en verantwoordelijkheden staat het verhogen van het maatschappelijk rendement van de accommodaties centraal.

De Wetering	
Doel:	Het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van een 'nieuwe' Wetering door en voor Loon op Zand.
Inhoud:	We vernieuwen de bestaande Wetering, exclusief het oude klooster, tot een dorpshuis met verschillende functies: sociaal-cultureel; faciliteren van (sport-) verenigingsleven en Huis-van-de-Wijk functie (zie 'voorliggende voorzieningen'). We werken samen met de Wetering Plan Groep aan een passende exploitatie en balans tussen professioneel beheer en vrijwillige inzet, in overleg met de toekomstige gebruikers.
Financiën:	Voorafgaand aan de aanbesteding wordt de haalbaarheid en beheersbaarheid van het project opnieuw getoetst. Omdat de economische ontwikkelingen zeer snel gaan, wordt het programma van eisen nogmaals kritisch doorlopen om te kijken of het mogelijk is om binnen het taakstellend budget realistisch te kunnen aanbesteden en bouwen. Na aanbesteding wordt definitief duidelijk of het op dat moment vastgestelde investeringskrediet toereikend is voor de realisatie van de Nieuwe Wetering.
Planning:	De ontwikkeling van de 'nieuwe' Wetering is een dynamisch proces. Dit wordt veroorzaakt door de complexiteit van een dergelijk project, de keuze voor een burgerinitiatief qua beheervorm en het groot aantal stakeholders en gebruikers die betrokken zijn. De aanbesteding en gunning zullen naar verwachting in 2023 plaatsvinden. Start bouw is geprognosticeerd voor eind 2023/begin 2024.
Risico's:	- hogere bouwkosten door verdere prijsstijgingen dan nu geraamd; - geen goede aanbieding door de aannemers; - de startdatum van de bouwwerkzaamheden, indien de markt niet meteen kan leveren vanwege krapte op de arbeidsmarkt, waardoor extra kosten ontstaan; - participeren van partijen.
Status berap 2:	Een nieuw plan wordt met gepaste spoed ontwikkeld. Om zo snel en goed mogelijk te kunnen (samen)werken in deze complexe casus, met inwoners en stakeholders, worden waar nodig externe adviseurs en ondersteuning ingezet.

Opstellen van startnotitie erfgoed, monumenten, kunst en cultuur	
Doel:	We bieden een overzicht van de ins- en outs van dit beleids- en beheersterrein in onze gemeente en maken een plan van aanpak.
Inhoud:	Afbakening en definiëring van deze onderwerpen is een begin van een beleidskader dat in 2024 kan worden opgesteld. De rol van de gemeente, andere overheden, organisaties en eigenaren dient daarin verhelderd te worden. Tevens wordt de daarbij passende benodigde capaciteit en deskundigheid in beeld gebracht. De notitie dient als basis voor o.a. de uitwerking van nader monumentenbeleid en cultuurbeleid.
Financiën:	De interne deskundigheid is niet ingericht op het uitvoeren van dit speerpunt. Wel zal hiervoor de interne organisatie aan een projectgroep deelnemen, zodat de resultaten kunnen worden geborgd en de deskundigheid op dit terrein wordt verhoogd. Voor projectleiding en deskundigheid zal eenmalig € 25.000 nodig zijn (zie Venster 3). De startnotitie zal een plan van aanpak bevatten met een doorkijk naar een begroting voor de uitvoering met ingang van 2024.
Planning:	In het tweede kwartaal van 2023 de startnotitie laten vaststellen en meenemen in de kadernota 2024.
Risico's:	Het risico in deze is het nog ontbreken van een gemeentelijk monumentenbeleid, want een toetsingskader is nodig om aanvragen te beoordelen. Hier is op dit moment geen interne capaciteit en deskundigheid voor beschikbaar. Een ander aandachtspunt is het veranderende toetsingskader van erfgoed in de Omgevingswet.
Status berap 2:	De startnotitie Kunst en Cultuur is opgesteld. Aan de startnotitie Erfgoed- en monumentenbeleid wordt nog gewerkt. Deze wordt naar verwachting dit jaar nog opgeleverd. Vanaf 2024 wordt erfgoed- en monumentenbeleid weer vanuit het venster "Omgeving en economische ontwikkeling" verantwoord.

Weerbare, zelfstandige jongeren op gezond gewicht (JOGG)	
Doel:	Kinderen- en jongeren worden ondersteund bij het ontwikkelen van hun talenten, interesses en toekomstperspectief. De leefomgeving (thuis, buurt, school, vrije tijd, sport, werk en media) van kinderen en jongeren gezond maken.
Inhoud:	Deze ondersteuning vindt plaats binnen of sluit aan bij de leefwereld van jongeren; op school, thuis, op straat én online. Zodat zij veilig en leeftijdsadequaat opgroeien tot weerbare, zelfstandige en gezonde volwassenen. In 2023 wordt vanuit de bestaande functies van buurtsportcoach en jeugdzorg in samenwerking met o.a. de GGD en huisartsen een plan gemaakt, dat in de kadernota 2024 een plek krijgt. Daarbij wordt onderzocht of de aanpak van JOGG een geschikte is voor onze gemeente.
Financiën:	Binnen bestaand budget en inzet van de Brede Spuk middelen.
Planning:	Een plan van aanpak gereed voor de kadernota 2024.
Risico's:	Het is een aanpak die inzet op verandering van de leefomgeving. Draagvlak onder de betrokken partijen en bewoners is cruciaal voor het succes van de aanpak. Hier moet sterk op worden ingezet voordat aanpassingen volgen.
Status berap 2:	Vanuit de middelen voor de Brede Spuk voor het GALA wordt dit jaar reeds gestart met de JOGG-regisseur.

Voorliggende voorzieningen, Huis van de wijk-functie	
Doel:	Een van de beoogde resultaten van de opgave Sterke gemeenschappen is het afvlakken van de groei van uitgaven van maatwerkvoorzieningen (jeugd en Wmo). Dit vergt een voorinvestering in het aanbod en de bekendheid van vrij toegankelijke voorziening. Het versterken van het voorliggend veld moet ertoe leiden dat er minder dure zorg geïndiceerd hoeft te worden. Als vliegwiel om dit te realiseren is een plek in de wijk nodig waar te dit –met inwoners een aanbieders- kan worden vormgegeven: Wijken/kernen hebben een ontmoetingspunt dat aansluit bij de behoeftes in de wijk. De functie 'Huis van de Wijk' vormt een basis van een vitale en veerkrachtige wijk, waarin inwoners van de wijk zichzelf, elkaar en de wijk in het geheel versterken.
Inhoud:	Per wijk onderzoeken met de partners van de wijkteams en inwoners, hoe vraag, aanbod en werkwijze op elkaar af te stemmen, te realiseren en te promoten. In Kaatsheuvel West blijven we het aanbod van de Rode Loper ontwikkelen. In Kaatsheuvel Oost zoeken we naar een geschikte locatie. Uit onderzoek van ContourdeTwern blijkt herhaaldelijk dat de inwoners behoefte hebben aan een inlooppunt. In Loon op Zand is De nieuwe Wetering de meest logische locatie en onderzoeken de mogelijkheden als onderdeel van dat project (zie elders in deze begroting). De bewoners van De Moer vragen om een ontmoetingspunt in hun kern. We benutten kansen op initiatief van bewoners en/ of aanbieders. Per initiatief starten we met een businesscase en brengen het (verwachte) sociale en financiële rendement in beeld.
Financiën:	We maken deze ontwikkeling mogelijk door een combinatie van bestaande en nieuwe middelen. We voegen extra middelen toe aan het budget 'voorliggende voorzieningen' en benutten de bestaande post 'innovatie sociaal domein'.
Planning:	Ontwikkeling van voorliggende voorzieningen is een continu proces. De planning wordt daar steeds op geactualiseerd. 2023: Q1 Plan van aanpak uitrol Kiemuur (na positief resultaat uit pilot). Q3 evaluatie pilot Groepstafel Mantelmatch.
Risico's:	Het niet kunnen vinden van een geschikte plek voor de 'Huis in de wijk'-functie. Onvoldoende maatschappelijke partners en vrijwilligers om het benodigde aanbod te kunnen realiseren.
Status berap 2:	Het ontwikkelen van goed gespreide huis van de wijk-functies in de gemeente, binnen de grotere ontwikkeling van het versterken van het voorliggend veld, is een proces dat meerdere jaren in beslag neemt. De evaluatie van Mantelmatch is afgerond. Er wordt voorgesteld in de begroting om de subsidie structureel te continueren en zelfs uit te breiden. De uitrol van het Kiemuur loopt vertraging op. Dit nemen we mee in de Strategische opgave Sterke gemeenschappen.

GGD dichtbij	
Doel:	Alle inwoners kunnen met vragen over opgroeien, de gezondheid en de opvoeding van hun kind terecht bij jeugdgezondheidszorg in de eigen leefomgeving.

Inhoud:	Uitgangspunt is dat het consultatiebureau van de GGD in de kern Loon op Zand behouden blijft. Er wordt nieuwe huisvesting voor het consultatiebureau gevonden in de kern Loon op Zand.
Financiën:	Voor onze gemeente geldt dat er 1 consultatiebureau uit de gemeentelijke inwonerbijdrage gefinancierd wordt. In onze gemeente is dat het consultatiebureau in Kaatsheuvel. Voor het consultatiebureau in de kern Loon op Zand moeten aparte afspraken worden gemaakt. Hierin schuilt een financiële onzekerheid (huidige huur t.o.v. toekomstige huur, of noodzakelijke aanpassingen in nieuwe locatie, bv.).
Planning:	Eerder was het plan om het consultatiebureau in De nieuwe Wetering te huisvesten. Het huidige plan is om het consultatiebureau in het gezondheidscentrum in de oudbouw te huisvesten, dit staat echter nog niet vast.
Risico's:	Er moet mogelijk een nieuwe huisvesting gevonden worden.
Status berap 2:	Er is nog geen nieuwe informatie. Bovenstaande is nog steeds de actuele situatie.

Doorontwikkeling raadsmonitor sociaal domein	
Doel:	We gaan aan de slag met de doorontwikkeling van de raadsmonitor sociaal domein zodat het instrument de informatie geeft die nodig is voor de kader stellende en controlerende rol van de raad. De doorontwikkeling baseert zich op twee onderdelen, te weten: 1. We bepalen, samen met de raad (en college), welke informatie zij nodig heeft om te bepalen of we de doelen behalen die we gesteld hebben in het sociaal domein. Dit doen we door deze doelen te vertalen naar meetbare indicatoren en deze indicatoren te monitoren gedurende het jaar. 2. We verrijken de kwantitatieve informatie (cijfers, financiën) met kwalitatieve informatie (verhalen achter de cijfers).
Inhoud:	Door ervoor te zorgen dat de informatie in de raadsmonitor sociaal domein past bij de informatiebehoefte van de raad (en het college) houden we zicht op wat er gebeurt en kunnen we sneller bijsturen. We brengen daarom eerst, samen met een werkgroep van raadsleden, de informatiebehoefte in beeld en vertalen deze vervolgens naar meetbare indicatoren voor in de raadsmonitor sociaal domein. Tevens werken we binnen het beleidsteam aan het vertalen van de strategische visie naar een uitvoeringsplan. Dit vertalen we vervolgens ook door naar meetbare indicatoren. Daarnaast integreren we het cliëntervaringsonderzoek Wmo vanaf 2023 in de raadsmonitor zodat we op ook de beleving van cliënten kunnen toevoegen (verhalen achter de cijfers). We zijn voornemens dit ook bij het onderdeel jeugd te gaan doen, maar zijn hierin afhankelijk van de regio. De uitkomsten van bovenstaande worden meegenomen in de doorontwikkeling van de begroting en zijn mogelijk van invloed op de indicatoren die daarin genoemd worden.
Financiën:	De middelen zijn opgenomen in de begroting.
Planning:	2023 als ontwikkelingsjaar en vanaf 2024 borging en waar nodig verbeteren.
Risico's:	Gezien de complexiteit van dit project kan de doorontwikkelingsfase mogelijk langer in beslag nemen dan enkel 2023.
Status berap 2:	Er is een tijdelijke projectleider data gedreven werken sociaal domein aangetrokken die aan de slag is gegaan met de opgave op het gebied van data gedreven werken. De voorbije maanden is een aanpak uitgelijnd en is gestart met de uitvoering ervan. De uitvoering blijkt complexer dan verwacht. Op basis van verder gesprek met de raadswerkgroep moeten de realistische mogelijkheden van monitoring van het sociaal domein beter ingekaderd worden.

Grip op het sociaal domein	
Doel:	Grip op de uitgaven, de uitvoering en de opgave binnen het Sociaal Domein als randvoorwaarde voor een ‘gezond’ Sociaal Domein.
Inhoud:	Om de kosten beheersbaar te houden en desondanks toch een passend voorzieningenniveau te kunnen garanderen, moeten we creatiever omgaan met bestaande middelen. De uitgangspunten hierbij zijn: - Vragen signaleren we zo vroeg mogelijk; - we zoeken de oplossing vanuit het principe ‘zo licht mogelijk, zo zwaar als nodig’. - We vertrouwen op de kracht van de burger en de samenleving. - We organiseren ondersteuning zo lokaal mogelijk en werken (regionaal) samen waar nodig. - Kwaliteit van zorg blijft behouden. Weten wat er speelt, weten hoe het werkt en daarop acteren conform de werking van het sociaal domein. Door ontwikkelen van data gedreven werken (monitor sociaal domein) helpt ons inzicht te krijgen in het effect van onze maatregelen en het verhogen van kwaliteit en het ontwikkelen van betere financiële prognoses. Binnen deze opgave zijn een groot aantal projecten en initiatieven opgestart die in 2023 worden vervolgd en doorontwikkeld. Daarnaast is grip niet statisch: we blijven op zoek naar nieuwe kansen en mogelijkheden.
Financiën	De doelstelling is dat eind 2023 de groei in kosten door middel van de genomen maatregelen is afgenomen met € 850.000 ten opzichte van de trends zoals we die zagen in de begroting 2021. 2023 Totaal autonome ontwikkelingen Sociaal domein zonder maatregelen -1.546 Nettorendement maatregelen 850 Ontwikkeling sociaal domein met maatregelen - 696
Planning:	Zie hierboven.
Risico's:	- Er zijn veel externe (niet beïnvloedbare) ontwikkelingen in het Sociaal Domein (vergrijzing, corona) die wel veel invloed hebben op de realisatie binnen het Sociaal Domein - Het is lastig om de directe relatie vast te stellen tussen de inzet van beheersmaatregelen en de trendontwikkeling.
Status berap 2:	De initiële opgaven vanuit de visie op het sociale domein, waaronder grip, zijn sinds medio 2022 vanwege andere prioritering niet verder doorontwikkeld. Enkele ingevoerde maatregelen lopen door, nieuwe maatregelen zijn niet geïmplementeerd. Nieuwe ontwikkelingen, zoals de hervormingsagenda jeugd, IZA en GALA vragen om een nieuwe aanpak, waarvoor de voorbereidingen getroffen worden. Grip op het sociale domein wordt integraal onderdeel van de veranderopgaven 'voorliggend veld’ en 'toegang’.

Ontwikkelingsgerichte arbeidsmatige dagbesteding (OAD) Beschermd Wonen	
Doel:	We zorgen voor een passende oplossing voor de arbeidsmatige dagbesteding voor inwoners met een beschermd wonen indicatie.
Inhoud:	Door de inkoopsystematiek Wmo begeleiding in de regio Hart van Brabant moeten we de ontwikkelgerichte arbeidsmatige dagbesteding voor inwoners met een Beschermd Wonen indicatie zelf inkopen. Dit doen we – via een pilot- samen met de gemeenten Waalwijk en Heusden.
Financiën:	We maken afspraken met de centrumgemeente over de financiering van de pilot.
Planning:	2023 en evalueren na de pilot of we deze manier van inkoop voortzetten.
Risico’s:	Onvoldoende draagvlak in de regio voor de werkwijze van de Langstraat-gemeenten. Onvoldoende middelen door de verschillen in inkoopsystematiek in de regio. Onvoldoende aanbieders met een aanbod voor deze specifieke doelgroep.
Status berap 2:	Er zijn afspraken gemaakt met de regio over procedures en financiën. Het betreft voor Loon op Zand op dit moment één cliënt, die na afloop van de lopende indicatie door onze eigen toegang zal worden opgepakt.

Bekendheid rondom regelingen geldzaken	
Doel:	Door regelingen beter bekend te maken voorkomen we betalingsachterstanden en schulden.
Inhoud:	We zetten in op het beter bekend maken van regelingen voor geldzaken. We continueren de communicatiecampagne die we in 2022 zijn gestart. In 2023 wordt daarin extra aandacht besteed aan mensen in echtscheidingssituatie en de ondernemers. Vroegsignalering van betalingsachterstanden blijven we doorontwikkelen en daarmee voorkomen we waar mogelijk schulden. Aanvullen met de regelingen rondom de energiearmoede.
Financiën:	Reeds opgenomen in de meerjarenbegroting.
Planning:	Doorlopend proces.
Risico's:	Schaamte en taboe rondom dit onderwerp kunnen een belemmering zijn om contact op te nemen met de gemeente.
Status berap 2:	De communicatiestrategie vanuit 2022 is voortgezet in 2023. Het foldermateriaal is verspreid. Verschillende thema's waaronder gevolgen van echtscheiding, werkloosheid en financiële zorgen voor ondernemers zijn via verschillende communicatiekanalen waaronder de website, facebook, etc. onder de aandacht gebracht. Deze extra communicatieaandacht begint zijn vruchten af te werpen. We zien namelijk een stijging van het aantal meldingen van inwoners met vragen over geldzaken. Vorig jaar hebben in totaal 10 ondernemers zich gemeld. In het 1e halfjaar van 2023 waren dit er al 14. In het eerste halfjaar 2022 wisten ongeveer 140 inwoners ons Geldloket te vinden, dit zijn er ongeveer 160 in dezelfde periode van dit jaar.

Statushouders	
Doel:	Statushouders opnemen in onze samenleving.
Inhoud:	We laten de inburgering van statushouders zo soepel mogelijk verlopen door een nauwe samenwerking tussen de consulenten statushouders en externe partijen zoals RefugeeTeam en Werkvloer Taal. Daarnaast is er een nauwe samenwerking binnen de regio HvB. Hier in onder andere aandacht voor huisvesting (in samenwerking met Casade), taalontwikkeling, onderwijs en participatie. Zie ook de opgave flexwonen in venster 3.
Financiën:	Formatie-uitbreiding is opgenomen in deze meerjarenbegroting (zie paragraaf bedrijfsvoering). De kosten voor het inburgeringstraject per statushouder (exclusief begeleiding) zijn € 12.000. We ontvangen per statushouder € 13.000 aan specifieke uitkeringen, maar ontvangen deze achteraf.
Planning:	Doorlopend proces.
Risico's:	- Onbekendheid over de omvang van de te plaatsen statushouders. - Beschikbaarheid van woningen.
Status berap 2:	De taakstelling voor huisvesting van statushouders voor het eerste half jaar was 29. De taakstelling voor de tweede helft is 37 personen. We hebben tot en met 1 juli 2023 meer personen geplaatst dan onze taakstelling van het eerste halfjaar (8 personen meer). Dit betekent dat we in de tweede helft van 2023 nog 29 personen moeten plaatsen. Woningbouwcorporatie Casade heeft aangegeven dat het in het tweede half jaar 2023 lastiger wordt geschikte woningen te vinden voor de statushouders. We doen er alles aan om statushouders een woning aan te bieden, maar er is een reële kans dat we de taakstelling voor 2023 niet gaan halen. Per statushouder wordt (achteraf) een vergoeding ontvangen. De hogere taakstelling in de tweede helft van 2023 zal leiden tot een groter beroep op bijzondere bijstand (zoals kosten kinderopvang en reiskosten).

Overige toelichtingen

- In het kader van Frisse Scholen zijn alle basisscholen (behalve De Vaert) gerenoveerd. Bij De Blokkendoos is tijdens de verbouwing extra asbest aangetroffen en in overleg met de gemeente direct veilig afgevoerd. Volgens de afspraak is de gemeente verantwoordelijk voor de hierbij gemaakte kosten. De verrekening met stichting Leerrijk moet nog plaatsvinden.
- Energietoeslag 2023 is nog niet uitgekeerd aan de inwoners aangezien er nog besluitvorming moet plaatsvinden over de wet. Daarna kan de opdracht naar de uitvoeringsinstantie gegeven worden.
- De kosten die we maken voor de afwikkeling van de kindertoeslagaffaire worden na afloop van het jaar verrekend. We verwachten dat de meeste kosten worden gedekt vanuit een specifieke uitkering.

Financiële afwijkingen

Thema	Omschrijving	V/N	2023	2024	2025	2026
2.1	Onderwijs	N	-24			
2.2	Sport, cultuur en welzijn	N	-151			
2.3	Voorliggende voorzieningen	N	-352			
	Totaal lasten	N	-527			
2.2	Sport, cultuur en welzijn	V	407			
2.3	Voorliggende voorzieningen	V	288			
2.99	Mutaties reserves	N	-497			
	Totaal baten	V	198			
	Saldo venster 2	N	-329			

Toelichting op de financiële afwijkingen

Lasten

Omschrijving		Bedrag	
Thema 2.1 Onderwijs			
S	**Foutieve boeking** Correctie Leerrijk i.v.m. vervallen gymlocatie uit begroting 2022 is niet goed verwerkt. In deze bestuursrapportage corrigeren wij dit verschil.	**N**	**-68**
I	**Kapitaallasten** Aframing kapitaallasten op basis van de doorgevoerde ramingen van de gebouwen.	**V**	**48**
I	**Overige afwijkingen**	**N**	**-4**
Thema 2.2 Sport, cultuur en welzijn			
I	**Brede specifieke uitkering (Spuk)** In deze specifieke uitkering zit het Lokaal Sportakkoord, Brede regeling combinatiefuncties en Leefomgeving. De lasten zijn gelijk aan de baten en hebben geen effect op het saldo.	**N**	**-161**
I	**Uitstel plannen de nieuwe Wetering** Op 13 juli 2023 is het investeringskrediet van de Nieuwe Wetering ingetrokken. Het pand is geheel 2023 nog geopend. Dit heeft de volgende consequenties: - Afboeking projectkosten oude plan - Geen sloop middendeel dus geen afboeking boekwaarde (ook geen onttrekking reserve) - Exploitatie- en beheerlasten (worden gecompenseerd door inkomsten)	 **N** **V** **N**	 **-222** **497** **-225**
I	**Overige afwijkingen**	**N**	**-40**
Thema 2.3 Voorliggende voorzieningen			
I	**Brede Spuk** In deze specifieke uitkering zitten de volgende items: - Terugdringen gezondheidsachterstand - Versterken sociale basis - Mantelzorg - Een tegen eenzaamheid - Welzijn op recept - Coördinatie aanpak preventie - Kansrijke start - Mentale gezondheid - Aanpak overgewicht en obesitas - Valpreventie - OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek - Versterking kennis en adviesfunctie GGD De lasten zijn gelijk aan de baten en hebben geen effect op het saldo.	**N**	**-268**
S	**Mee Plus** De vraag naar clientondersteuning en integrale vroeghulp neemt toe, Meeplus ontvangt een hogere subsidie.	**N**	**-64**
I	**Overige afwijkingen**	**N**	**-20**

Baten

Omschrijving		Bedrag	
Thema 2.2 Sport en cultuur			
I	**Brede Spuk** In deze specifieke uitkering zit het Lokaal Sportakkoord, Brede regeling combinatiefuncties en Leefomgeving. De baten zijn gelijk aan de lasten en hebben geen effect op het saldo.	**V**	**161**
I	**Huur en servicekosten Wetering** Het pand is geheel 2023 open. Zowel de huur- als doorberekende servicekosten vallen daardoor hoger uit.	**V**	**225**
I	**Overige afwijkingen**	**V**	**21**
Thema 2.3 Voorliggende voorzieningen			
I	**Brede Spuk** - Terugdringen gezondheidsachterstand - Versterken sociale basis - Mantelzorg - Een tegen eenzaamheid - Welzijn op recept - Coördinatie reg aanpak preventie - Kansrijke start - Mentale gezondheid - Aanpak overgewicht en obesitas - Valpreventie - OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek - Versterking kennis en adviesfunctie GGD De baten zijn gelijk aan de lasten en hebben geen effect op het saldo.	**V**	**268**
I	**Overige afwijkingen**	**V**	**20**
Thema 2.99 Mutaties reserves			
I	**Uitstel plannen de nieuwe Wetering** Op 13 juli 2023 is het investeringskrediet van de Nieuwe Wetering ingetrokken. Aangezien de middendeel niet is gesloopt is er geen afboeking van de boekwaarde en ook geen onttrekking aan de algemene reserve.	**N**	**-497**

Venster 3: Omgeving en economische ontwikkeling

Voortgang speerpunten

Bomenonderhoud	
Doel:	Conform het vastgestelde bomen beleid (2020) zorgen voor de juiste boom op de juiste plaats, waarbij wordt gekozen voor het juiste formaat bomen voor het aanwezige profiel van de straat. Hiermee wordt de overlast van bomen geminimaliseerd zonder dat we ons areaal aan bomen af laten nemen.
Inhoud:	We ontvangen veel meldingen over overlast van bomen. Hierbij gaat het o.a. om wortelopdruk, takgroei boven percelen, kapotte rioleringen etc. Bij de overlast die gemeld wordt is vaak de conclusie dat de boom nog wel gezond is maar de verkeerde soortkeuze is gemaakt: de verkeerde boom voor die locatie. Op korte termijn kan tijdelijk wel wat overlast worden weggenomen. Voor de lange termijn betekent dit dat de bomen vervangen moeten worden. Recente dossiers die hierbij al bekend zijn de Liechtensteinstraat, Venakker en Molenbeek. Tevens is er een achterstand in het onderhoud van de bomen. Voor het onderhoud van de bomen is voor de komende jaren extra geld nodig.
Financiën:	We werken nu aan een MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de bomen, de financiële effecten nemen we mee in de begroting van 2024.
Planning:	Het MJOP voor de bomen wordt 1e kwartaal 2023 afgerond.
Risico's:	Overlast van bomen bij bewoners en bedrijven. Met kleinschalige maatregelen proberen we dit te beperken.
Status berap 2:	Is vervallen bij berap 1

Voorkomen van restafval	
Doel:	Er zijn wijzigingen te verwachten uit de aanscherping van het Landelijk Afval beheerplan (LAP 3) en de Europese Kaderrichtlijn afval 2020. In beide staat de circulaire economie centraal en dus het voorkomen van restafval (VANG-doelstelling).
Inhoud:	In zijn algemeenheid geldt dat de zuiverheid van stromen onder druk staat en daarmee ook de opbrengst uit herbruikbare stromen. Om stappen te maken in het terugdringen van restafval sluiten we voor 2024 een nieuw contract af voor de exploitatie van de milieustraat, inclusief transport en verwerking. Landelijk wordt de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV) voor textiel per 1 januari 2023 uitgezet. De verbrandingsbelasting zal verder stijgen en per 1 januari 2025 zal er een CO2-heffing door de overheid worden doorgerekend aan de gemeenten.
Financiën:	Afval kent een kostendekkend tarief, de prijsstijgingen kunnen leiden tot een stijging van de afvalstoffenheffing in 2024.
Planning:	Exploitatie milieustraat wordt in 2023 aanbesteed, de financiële effecten nemen we mee in de begroting van 2024.
Risico's:	
Status berap 2:	De aanbesteding van de milieustraat is afgerond en gegund aan een nieuwe exploitant. De UPV textiel is ingegaan per 1 juli 2023. Dit betekent dat de textielproducenten verantwoordelijk zijn voor de in de handel gebrachte textiel. Zij moeten het afvalbeheer van deze producten organiseren en betalen. Het doel is om meer en beter afgedankte textielproducten in te zamelen, hergebruiken en recyclen. Een ander doel is het stimuleren dat de textielproducten meer gerecycled textiel gaan gebruiken. In het kort: • De textielproducenten moeten zich bij de rijksoverheid melden tussen 1 juli en 12 augustus 2023; • De textielproducenten moeten vanaf 2025 aan een aantal doelstellingen voldoen; • De textielproducenten kunnen hier individueel of collectief uitvoering aan geven.

Opstellen duurzaamheidsprogramma en actieplan voor Loon op Zand	
Doel:	In het coalitieakkoord is als een van de focuspunten benoemd een duurzaamheidsprogramma met bijbehorend actieplan te presenteren. Hierin moeten alle aspecten van duurzaamheid worden meegenomen. Veel van deze aspecten staan reeds beschreven in de REKS, de Zonnevisie en Transitievisie Warmte. Deze visie- en beleidsdocumenten dienen te worden vertaald in een overkoepelend meerjarenplan waarmee we actie gaan ondernemen, samen met inwoners, bedrijven en gemeentelijke domeinen.
Inhoud:	De bestaande visies en beleidsdocumenten zijn een goede kapstok om over te gaan tot concrete acties met een planning. Inwoners, bedrijven, verhuurders en woningcorporaties moeten aan de slag om energie te besparen en op te wekken. Daarnaast is duurzaamheid een opgave voor alle domeinen en clusters binnen onze gemeente.
Financiën:	De kosten van het opmaken van dit plan worden gedekt uit reeds beschikbare budgetten.
Planning:	Start in het 3e kwartaal van 2022, afronding in het tweede kwartaal van 2023.
Risico's:	Bij het ontbreken van een duurzaamheidsprogramma kan onvoldoende draagvlak ontstaan. We zijn op diverse vlakken bezig om te verduurzamen en een integraal duurzaamheidsprogramma en actieplan zorgen ervoor dat deze acties goed op elkaar aansluiten.
Status berap 2:	Het duurzaamheidsprogramma is door het college vastgesteld. In 2023 gaan we aan de slag met het uitwerken van het programma in een actieplan, dit ronden we in 2024 af.

Openen Energiepunt Loon op Zand	
Doel:	Opzetten van een laagdrempelig strategisch punt voor verduurzaming van woningen en bedrijven.
Inhoud:	De gemeente heeft als taak om haar inwoners te informeren, ondersteunen en te faciliteren in het behalen van doelstellingen. Voorbeelden zijn energie- en klimaatneutraliteit in 2050 en het reduceren van 20% aardgasverbruik in 2030. Op dit moment zijn de stijgende energieprijzen een enorme last voor veel huishoudens en bestaat voor velen de wens om daadwerkelijk maatregelen te treffen en de woning te verduurzamen. Veel huishoudens hebben vragen over welke maatregelen zij kunnen treffen, wat de kosten daarvan zijn en welk voordeel dit oplevert. Om dit zo tastbaar en laagdrempelig mogelijk te maken willen we een gemeentelijk 'Energiepunt' opzetten. Er wordt samengewerkt met lokale ondernemers en energiecoöperatie, om inwoners te informeren en ondersteunen in de transities.
Financiën:	€ 0,-
Planning:	Komend jaar zoeken we naar lokale commerciële partners die zich kunnen vestigen in het Energiepunt zodat we bij opening een vliegende start hebben. Daarnaast halen we ervaringen vanuit andere locaties op.
Risico's:	Het ontbreken van lokale commerciële partners waardoor de kosten niet kunnen worden opgebracht. Het vergt tijd om het Energiepunt 100% zelfstandig te laten opereren.
Status berap 2:	Uit de enquête van ECLoZ blijkt dat inwoners interesse hebben in een dergelijke locatie, waar zij informatie willen over subsidiemogelijkheden, energieopslag, warmtepompen en zonnepanelen. We onderzoeken nog verder welke invulling er mogelijk aan gegeven kan worden en welke financiële en personele consequenties dit zou hebben.

Ondersteuning ECLoZ|om	
Doel:	Strategisch partner ECLoZ|om ondersteunen zodat zij met al hun vrijwilligers de werkzaamheden eerlijk en fatsoenlijk kunnen blijven uitvoeren.
Inhoud:	De energie- en warmtetransitie is een enorme opgave en het is voor inwoners een zoektocht naar hoe zij hierin kunnen participeren. Dit kan te maken hebben met een gebrek aan kennis, geld, of interesses. Het blijft echter van groot belang om alle inwoners mee te krijgen in deze transitie. Als gemeente hebben we de taak om inwoners te informeren, ondersteunen en faciliteren. Energie Collectief Loon op Zand, ofwel ECLoZ|om, is al jarenlang een partij op wie de gemeente leunt als het gaat om het informeren van inwoners.
Financiën:	De kosten zijn opgenomen in de begroting 2023.
Planning:	We maken in 2023 concrete afspraken over welke inspanningsverplichtingen zij hebben en welke doelstellingen behaald moeten worden. De huidige samenwerking is gebaseerd op vertrouwen én op verantwoording van de financiën. Dit vertrouwen is nooit geschaad. Wel willen we werken aan meetbare doelstellingen en afspraken.

Risico's:	Daar wij als gemeente veel 'leunen' op de aanwezigheid en bijdrage vanuit ECLoZ|om is het belangrijk daar een waardering tegenover te zetten, ondanks het feit dat dit werk op vrijwillige basis gebeurt. Werk dat ECLoZ|om niet uitvoert zullen wij zelf moeten oppakken en daarvoor missen wij de capaciteit.
Status berap 2:	ECLoZ heeft onverminderd hard gewerkt aan het verduurzamen van onze gemeente. Echter, er zijn nog geen meetbare doelstellingen en afspraken gemaakt in samenspraak met de gemeente. We maken dit onderdeel van het Actieplan dat in 2024 wordt opgesteld.

Budget duurzaamheidsprojecten	
Doel:	Het versnellen van vergemakkelijken van acties om inwoners te ontzorgen.
Inhoud:	Sinds vorig jaar loopt het project Zonnedakje. Met dit project wordt systematisch in kaart gebracht welke daken geschikt zijn voor zonnepanelen, welke opbrengst mogelijk is en waar al zonnepanelen liggen. Het project wordt uitgebreid zodat inwoners direct leveranciers kunnen benaderen en offertes kunnen aanvragen. Daarnaast vergen lopende projecten gedurende een jaar soms verdieping en extra ondersteuning, bijvoorbeeld qua communicatie materialen. Deze speelruimte is met de huidige snelheid van ontwikkelingen zeer welkom.
Financiën:	In de begroting 2023 is hiervoor structureel €8.000 opgenomen.
Planning:	De module van Zonnedakje wordt in 2023 geïmplementeerd en toegevoegd aan onze bestaande module.
Risico's:	Hoewel de eerste inzichten van de 'Zonnedakje module' goed zijn is het nog een nieuwe module die zich binnen onze gemeente nog moet bewijzen.
Status berap 2:	De aanvullende module voor Zonnedakje waarmee inwoners direct leveranciers zouden kunnen benaderen, is niet meer geïmplementeerd wegens gebrek aan financiering vanuit het Rijk. Deze actie is daarmee komen te vervallen.

Uitvoering Transitievisie Warmte en Buurtuitvoeringsplannen (BUP)	
Doel:	Met het starten met de uitvoering en het opstellen van een BUP maken we een stap om de vastgestelde 20% aardgas reductie re realiseren.
Inhoud:	In december 2021 is de Transitievisie Warmte (TVW) vastgesteld. Hierin liggen de visie en koers vast over hoe wij een aardgasvrije gemeente worden. Binnen de TVW hebben we ons als doel gesteld om in 2030 20% minder aardgasverbruik te realiseren en de ambitie om 20% van de woningvoorraad aardgasvrij gereed te maken. De eerste belangrijke stap daarbij is isoleren van de woningen en energie besparen. Om deze beweging op gang te krijgen maken we inwoners en gebouweigenaren de komende jaren bewust van deze opgave en ondersteunen we hen om woningen en andere panden toekomstbestendig te maken. Hiervoor is een projectplan opgesteld waarin de verschillende sporen zijn toegelicht. Om onze vastgestelde doelstelling uit de TVW te halen is het van belang dat er middelen beschikbaar zijn voor de uitvoering en het opstellen van een buurtuitvoeringsplan (BUP).
Financiën:	In de meerjarenbegroting is een bedrag van €150.000 opgenomen.
Planning:	Vanaf 2023 wordt gestart met de gebiedsgerichte aanpak en individuele aanpak waarbij we achter de voordeur komen en actief met inwoners in gesprek gaan.
Risico's:	Eventueel benodigde middelen vanaf 2026 zijn nog niet beschikbaar. Daarnaast is de haalbaarheid afhankelijk van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.
Status berap 2:	Inmiddels is opdracht verstrekt aan Antea Group. Zij werken in samenspraak met de gemeente Loon op Zand een concreet plan uit voor de wijk Pannenhoef, met als doel zoveel mogelijk woningeigenaren te overtuigen en te helpen om hun woning te verduurzamen, bijvoorbeeld door middel van na-isolatie. Hiervoor vinden de informatieavonden plaats in de wijk. Hierna gaan we met de geïnteresseerde woningeigenaren aan de slag, bijvoorbeeld door het maken van energiescans, het adviseren over isolatiemaatregelen, het stimuleren van een collectieve aanpak en het informeren over beschikbare subsidies en leningen.

Energiearmoede tegengaan	
Doel:	Zorgen dat koop- en huurwoningen comfortabel en betaalbaar blijven.
Inhoud:	De energie- en warmtetransitie zijn van groot belang voor al onze inwoners. De stijgende energierekening maakt het voor steeds meer inwoners echter lastig om te investeren in de woning. We willen inwoners ontzorgen, zowel in de informatievoorziening als in de uitvoering. We maken gebruik van Rijksmiddelen die de gemeente toekomen en voorzien als gemeente in middelen om te blijven participeren en een comfortabele, betaalbare woning te behouden. Samenwerking vindt plaats met Dongen en Waalwijk.
Financiën:	We maken gebruik van reeds uitgekeerde specifieke uitkeringen vanuit het Rijk. In totaal komt dit bedrag neer op €433.000.
Planning:	Uitvoering vanaf het 4e kwartaal 2022 en verder in het 1e kwartaal van 2023.
Risico's:	Het niet besteden van de specifieke uitkering houdt in dat dit moet worden terugbetaald. Het bewaken van de beschikbare gelden uit de specifieke uitkeringen zodat dit niet wordt overschreden, dit hebben we zelf in de hand.
Status berap 2:	De actie is geslaagd. Ongeveer driekwart van de benaderde inwoners heeft gebruik gemaakt van de actie. Ook de ondernemers zijn erg blij met de samenwerking.

Versnellingsagenda wonen opstellen	
Doel:	Zorgen voor voldoende – betaalbare en duurzame – huisvesting in onze drie kernen: Kaatsheuvel, Loon op Zand en de Moer
Inhoud:	Een speerpunt uit het coalitieakkoord is het opstellen van de versnellingsagenda wonen. Dit heeft zowel betrekking op bestaande dan wel nieuwe plannen / projecten. We gaan onder andere integraal bekijken hoe we samen met bouwende partijen en ontwikkelaars uitvoering kunnen geven aan de versnellingsagenda. We blijven hierbij oog hebben dat de gemeentelijke grondpositief actief verwerkt worden.
Financiën:	Vooralsnog zijn de kosten nihil ingeschat, omdat de versnellingsagenda in de vorm van een notitie wordt opgesteld. Kosten van uitvoering worden bepaald na vaststelling van agenda.
Planning:	Uiterlijk tweede kwartaal van 2023 is de notitie versnellingsagenda wonen gereed.
Risico's:	Projectopdracht niet volledig gedefinieerd, dit kan invloed hebben op doorlooptijd.
Status berap 2:	De versnellingsagenda wordt opgenomen in de op te stellen volkshuisvestingsprogramma, woonzorgvisie en huisvestingsverordening en actualisatie beleidsregels voor personen die geen huishouden vormen.

Project Flexwonen	
Doel:	Versnellen betaalbare woningbouw door realisatie van flexwoningen voor doelgroepen zoals spoedzoekers, jongeren, starters en statushouders.
Inhoud:	Het project Flexwonen heeft als doel flexwoningen in te zetten bij de huisvesting van Oekraïense vluchtelingen, vergunninghouders, starters, jongeren en spoedzoekers. De gemeente doet op dit moment een haalbaarheidsonderzoek en locatiestudie om de realisatie van huisvesting mogelijk te maken.
Financiën:	Vanuit de beschikbare rijksmiddelen voor flexwoningen is € 60.000 beschikbaar voor planontwikkeling.
Planning:	Start voorbereiding in 2022. Start uitvoering 2023 en streefdatum oplevering eind 2023.
Risico's:	- Hogere kosten dan dat er nu wordt ingeschat. - Stikstof problematiek. - Langere doorlooptijden - Beschikbaarheid van materialen en capaciteit
Status berap 2:	De haalbaarheid wordt vanuit verschillende invalshoeken in beeld gebracht. De raad wordt hierover apart geïnformeerd.

Lokale Woonzorgvisie opstellen	
Doel:	Met een lokale woonzorgvisie kunnen we als gemeente sturing geven aan de manier waarop we wonen – welzijn en zorg invullen voor ouderen en aandachtsgroepen.
Inhoud:	We zien een dubbele vergrijzing op ons afkomen en zijn onvoldoende in staat om een groeiende groep ouderen te faciliteren in hun toekomstige woon-, welzijn en zorgbehoeften. Daarnaast zien we dat het steeds moeilijker wordt voor andere aandachtsgroepen om te komen aan een geschikte woning. Denk hierbij aan mensen die uitstromen uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang, statushouders en dak- en thuislozen. Er dreigt daarmee een enorm gat tussen (langer) zelfstandig wonen en intramurale voorzieningen; een fors tekort aan voldoende (geclusterde) tussenvormen. Met een toekomstgerichte visie op wonen, welzijn en zorg, kunnen we zorgen voor voldoende geschikte woningen om mensen met een ondersteunings- en of zorgbehoeftevraag te bedienen.
Financiën:	De kosten voor het opstellen van de lokale woonzorgvisie worden voorlopig geraamd op 50.000 euro. Deze kosten zijn nog niet nodig in 2023 (eerst de regionale visie afwachten), maar worden opgenomen in de begroting van 2024. De kans is aanwezig dat we dit vraagstuk uitbesteden aan een onderzoeksbureau gezien dit vraagstuk complex en tijdrovend is.
Planning:	In 2023 starten met het opstellen van een plan van aanpak. We streven ernaar om uiterlijk eind 2024 een lokale woonzorgvisie te hebben.
Risico's:	Projectopdracht is nog niet gedefinieerd.
Status berap 2:	Het traject voor een regionale woonzorgvisie loopt. De planning is dat deze regionale woonzorgvisie begin 2024 gereed zal zijn. De lokale woonzorgvisie zal aansluitend worden opgestart en dient - conform de nieuwe omgevingswet - te worden opgenomen in het op te stellen volkshuisvestingsprogramma en gekoppeld te worden met het WMO beleidsplan.

Omgevingswet	
Doel:	Op 1 januari 2023 treedt de Omgevingswet in werking. Op dat moment zijn processen, mensen en systemen klaar voor de uitvoering van de gewijzigde wetgeving. Echter, ook na de inwerkingtreding blijven we intensief uitvoering geven aan de gefaseerde implementatie tijdens de transitieperiode Omgevingswet die loopt tot 2031.
Inhoud:	De Omgevingswet richt zich op het beschermen en benutten van de fysieke omgeving. Dit betekent een andere manier van kijken, denken en doen. Dit project is erop gericht om processen, mensen, systemen en financiën klaar te maken voor de uitvoering van de gewijzigde wetgeving. Onder het gewijzigde stelsel Omgevingswet beoordelen we aanvragen voor omgevingsvergunningen volgens de eisen van deze wet, zijn we aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en zijn onze werkprocessen hierop aangepast. Daarnaast werken we verder aan de transitie Omgevingswet; het opstellen van de Omgevingsvisie en het omgevingsplan. Eind 2023 willen we de Omgevingsvisie afronden, waarna we uiterlijk tot 2031 de tijd hebben om het omgevingsplan op te bouwen op basis van de kaders die de Omgevingsvisie hiervoor geeft. Alle bestemmingsplannen die per 1 januari 2024 het tijdelijke omgevingsplan vormen, de verordeningen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving en de regels die vanuit het rijk worden gedecentraliseerd (de bruidsschat) gaan we omvormen naar een nieuw omgevingsplan dat voldoet aan de uitgangspunten die de Omgevingswet hiervoor stelt. We kijken hierbij naar kansen om het aantal regels te verminderen en hebben aandacht voor participatie. Tijdens de opbouwperiode van het nieuwe omgevingsplan zorgen we ervoor dat de 'winkel openblijft' zodat we kunnen blijven bouwen om te kunnen voldoen aan de woningbouwbehoefte zoals is bepaald in het coalitieakkoord.
Financiën:	De bijstelling van de benodigde middelen zijn verwerkt in al eerder verwerkt in de begroting.
Planning:	In 2023 voeren we de volgende activiteiten uit: - Traject Omgevingsvisie (inclusief brede participatie). - We starten met de opbouw van het nieuwe omgevingsplan. - Monitoring en eventuele bijsturing werkprocessen Omgevingswet. - We brengen de organisatorische en financiële effecten in kaart als gevolg van de implementatie van de Omgevingswet voor de transitieperiode die loopt tot 2031.
Risico's:	Er is een kans op uitstel van de Omgevingswet.

Status berap 2:	Vanaf de zomer gaan we oefenen met de werkprocessen Omgevingswet en de hierbij behorende rollen. We hebben hierbij aandacht voor de werking van het DSO, kennis- en dienstverleningsniveau en werkafspraken met de ketenpartners. We zijn bezig met het opstellen van een nieuwe legesverordening (titel 2) in het kader van de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1-1-2024. Het traject Omgevingsvisie kent voortgang conform het plan van aanpak en we koersen op ter inzagelegging in het najaar en vaststelling in Q1 van 2024. We treffen momenteel de voorbereidingen op het na 1 januari 2024 werken met het tijdelijk omgevingsplan en het vervolgens gefaseerd omzetten naar het nieuwe omgevingsplan. Er is een kwartiermaker Omgevingsplan gestart met wie we inhoudelijk, procedureel en procesmatig aan de slag gaan om stappen te zetten richting het nieuwe omgevingsplan.

Uitvoering van het in 2022 opgestelde actieprogramma Economie, recreatie en toerisme	
Doel:	Uitvoering van het in 2022, samen met de ondernemers op te stellen actieprogramma.
Inhoud:	In mei 2021 stelde de raad de toeristisch-economische visie vast. Begin 2022 hebben we samen met de ondernemerscollectieven SOL en VVA een concept actieprogramma opgesteld. In het 4e kwartaal van 2022 gaan wij, na vaststelling van het concept door het college, het participatietraject in. Het concept actieprogramma zal begin oktober aan het college ter vaststelling worden aangeboden. Het actieprogramma wordt het uitvoeringsprogramma van de in 2021 vastgestelde Economische en Toeristisch-recreatieve visie 2030. Het actieprogramma heeft een looptijd van 2023 t/m 2026.
Financiën:	Vooruitlopend op het participatietraject is de verwachting dat er voor de doorlopende taken uit het actieprogramma een structureel extra werkbudget nodig is van €36.000 (totale werkbudget wordt dan €65.000). Daarnaast is voor incidentele projecten een budget benodigd van €100.000 verdeeld over de jaren 2023 en 2024. Voor 2023 kan deze impuls gegeven worden vanuit reeds bestaande middelen. De bedragen zijn opgenomen in de begroting.
Planning:	Begin oktober wordt het concept actieprogramma ter vaststelling aan het college worden aangeboden. Eind 2022 zal de definitieve versie ter vaststelling aan het college worden aangeboden.
Risico's:	De uitvoering van het actieprogramma is afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen. Minder financiële middelen betekent dat er minder acties kunnen worden uitgevoerd. Dit heeft direct gevolgen voor het behalen van de eerder gestelde ambities in de Economisch toeristisch-recreatieve visie 2030.
Status berap2:	In samenspraak met ondernemers en inwoners werken we aan de invulling van het reeds vastgestelde actieprogramma. We kijken naar geschikte en benodigde aanvullingen op het bestaande aanbod. In de tweede helft van 2023 zetten we onder andere in op de realisatie van een wandelroute gericht op kinderen, het opzetten van een communicatieplatform voor ondernemers en de ontwikkeling van een Loon op Zand app.

Overige toelichtingen

Er zijn geen overige toelichtingen te vermelden.

Financiële afwijkingen

Thema	Omschrijving	V/N	2023	2024	2025	2026
3.1	Omgeving	V	179			
3.2	Duurzaamheid	V	186			
3.3	Wonen	N	-12			
3.4	Economische ontwikkeling	V	34			
	Totaal lasten	V	387			
3.1	Omgeving	V	145			
3.3	Wonen	V	19			
	Totaal baten	V	164			
	Saldo venster 3	V	551			

Toelichting op de financiële afwijkingen

Lasten

	Omschrijving	Bedrag	
Thema 3.1 Omgeving			
I	**Aframing kapitaallasten** Er zijn verschillende projecten in de begroting opgenomen die door besluitvorming, procedures of de discussie rondom stikstof niet ten uitvoer komen in 2023. De kapitaallasten van deze projecten kunnen dan ook worden afgeraamd.	V	328
S	**Inhuur toezichthouder glasvezel** Binnen onze kernen loopt het project voor aanleg van glasvezel. Hiervoor is een toezichthouder ingehuurd om te zorgen dat de bestrating weer netjes wordt teruggelegd.	N	-35
I	**Openbare verlichting** Er is een groter aantal lichtmasten aangereden waarvan we de schades niet hebben kunnen verhalen bij de veroorzaker.	N	-45
I	**Onderhoud verharding** Door de droogte is er meer wortelopdruk (de wortels van de bomen zoeken aan het oppervlak naar water). Hiervoor zijn meer herstelkosten gemaakt.	N	-30
I	**Energie** Er is een toename in de kosten van stroom doordat de tarieven zijn gestegen in 2023. Dit geldt o.a. voor de openbare verlichting en verkeersregelinstallaties.	N	-74
I	**Raamovereenkomst openbare verlichting** Vanuit de raamovereenkomst openbare verlichting zijn minder werkzaamheden uitgevoerd. Dit komt mede doordat het aantal vervangingen van lampen is verhoogd. Hierdoor hebben we meer nieuwe lampen en minder storingen.	V	30
I	**Overige afwijkingen**	V	5
Thema 3.2 Duurzaamheid			
I	**Aframing kapitaallasten** Er zijn verschillende projecten in de begroting opgenomen die door besluitvorming, procedures of de discussie rondom stikstof niet ten uitvoer komen in 2023. De kapitaallasten van de ze projecten kunnen dan ook worden afgeraamd.	V	221
I	**Verduurzaming en investeringen gemeentewerf** In 2023 zijn er laadvoorzieningen geplaatst ten behoeve van het opladen van nieuwe elektrische voertuigen die in gebruik zijn genomen. Tevens is de verduurzaming van het pand opgestart waarvoor projectkosten zijn gemaakt.	N	-37
I	**Overige afwijkingen**	V	2
Thema 3.3 Wonen			
I	**Aframing kapitaallasten** Er zijn verschillende projecten in de begroting opgenomen die door besluitvorming, procedures of de discussie rondom stikstof niet ten uitvoer komen in 2023. De kapitaallasten van deze projecten kunnen dan ook worden afgeraamd.	V	38
I	**Planontwikkeling flexwoningen** Voor de planontwikkeling van de flexwoningen moeten verschillende studies op gebied van locaties en stedenbouwkunde worden uitgevoerd. Ook moeten er stikstof berekeningen worden gemaakt. De lasten zijn gelijk aan de baten en hebben geen effect op het saldo.	N	-60
I	**Overige afwijkingen**	V	10
Thema 3.4 Economische ontwikkeling			
I	**Aframing kapitaallasten**	V	32

	Er zijn verschillende projecten in de begroting opgenomen die door besluitvorming, procedures of de discussie rondom stikstof niet ten uitvoer komen in 2023. De kapitaallasten van de ze projecten kunnen dan ook worden afgeraamd.		
I	**Overige afwijkingen**	**V**	**2**

Baten

Omschrijving		Bedrag	
Thema 3.1 Omgeving			
I	**Subsidies verkeersprojecten** Naar aanleiding van de ingediende subsidieverzoeken bij de Provincie voor mensgerichte maatregelen is voor o.a. de rotondes Europalaan en de fietsoversteek Duinlaan een subsidie ontvangen.	**V**	**79**
I	**Inkomsten schadeverhaal** Als er schade ontstaat in de openbare ruimte dan proberen we die te verhalen op de veroorzaker. Dit jaar is een aantal schades met grote bedragen succesvol verhaald op de veroorzaker.	**V**	**60**
I	**Overige afwijkingen**	**V**	**6**
Thema 3.3 Wonen			
I	**Rijksbijdrage flexwoningen** Zoals aangegeven in de raadsinformatiebrief over flexwoningen (2023.02611) wordt een deel van de ontvangen rijksbijdrage voor flexwoningen ingezet voor de planontwikkeling. De baten zijn gelijk aan de lasten en hebben geen effect op het saldo.	**V**	**60**
I	**Leges principeverzoeken** Er zijn minder inkomsten bij de principeverzoeken.	**N**	**-34**
I	**Overige afwijkingen**	**N**	**-7**

Venster 0: Overhead en algemene dekkingsmiddelen

Financiële afwijkingen

Thema	Omschrijving	V/N	2023	2024	2025	2026
0.1	Overhead	V	18			
0.2	Lokale heffingen	N	-276			
0.5	Financieringsfunctie	N	-400			
0.6	Overige baten en lasten	V	298			
	Totaal lasten	N	-360			
0.3	Algemene uitkering	V	2.175			
	Totaal baten	V	2.175			
	Saldo venster 0	V	1.815			

Toelichting op de financiële afwijkingen

Lasten

Omschrijving			Bedrag
Thema 0.1 Overhead			
S	**Overige personeelskosten** Betreft enerzijds de aanpassing van het budget voor consignatiediensten en anderzijds een post voor personeel derden.	**V**	**38**
I	**Verhuiskosten brandweerkazerne** Conform de afspraak die bij de begroting 2023 is gemaakt is de locatie “Oude Brandweerkazerne” opgeheven. Deze organisatieonderdelen zijn nu ook gehuisvest in Het Klavier. Ten behoeve van de verhuizing zijn eenmalige kosten gemaakt.	**N**	**-35**
I	**Kapitaallasten** In deze tweede berap zijn de kapitaallasten verwerkt binnen overhead is dit een voordeel.	**V**	**66**
I	**Overige afwijkingen**	**N**	**-51**
Thema 0.2 Lokale heffingen			
I	**Transitiekosten** Als laatste onderdeel van de overdracht van taken zijn nog extra ICT-kosten gemaakt, om onze data op de juiste manier over te zetten naar de BWB. Dit is toegelicht in de raadsinformatiebrief d.d. 27 september 2023.	**N**	**-65**
I	**Deelnemersbijdrage 2023** Uit de bestuursrapportage van de BWB blijkt dat het aantal bezwaarschriften dat is ingediend in Loon op Zand exponentieel is toegenomen en dat daardoor de deelnemersbijdrage 2023 wordt verhoogd. In de raadsinformatie Belastingsamenwerking West-Brabant, d.d. 26 september 2023 bent u hierover geïnformeerd.	**N**	**-211**
Thema 0.5 Financieringsfunctie			
I	**Rente kapitaalasten**	**N**	**-400**
Thema 0.6 Overige baten en lasten			
I	**Vrijval stelpost indexering** Aangezien in de 1e bestuursrapportage prijsstijgingen op diverse budgetten zijn verwerkt, kan de stelpost indexering vrijvallen.	**V**	**298**

Baten

Omschrijving			Bedrag
Thema 0.3 Algemene uitkeringen			
S	**Decembercirculaire 2022, mei- en septembercirculaire 2023** Effecten van de decembercirculaire 2022 de mei- en septembercirculaire 2023, zoals toegelicht in de betreffende raadsinformatiebrieven.	**V**	**2.175**

Overige toelichtingen

BTW suppleties: over de jaren 2018 t/m 2022 worden suppleties ingediend. De effecten hiervan zijn nog niet bekend en worden bij de jaarrekening toegelicht.

Financieel beeld

We begonnen 2023 met een negatief saldo. In de eerste bestuursrapportage rapporteerden we over een aantal nadelige effecten als gevolg van onder meer loon- en prijsontwikkelingen en structurele doorwerking van de jaarrekening 2022.

Verder was op het moment van schrijven van 1ste bestuursrapportage de cijfers uit de meicirculaire nog niet beschikbaar. Hierdoor ontstond er een negatief eindresultaat in de 1ste bestuursrapportage. Om die reden was ervoor gekozen om de invloed van de 1ste bestuursrapportage 2023 op het meerjarenperspectief niet op te nemen in deze rapportage. In juni is er raadsinformatiebrief (2023.13820) gedeeld, waarin de cijfers van de meicirculaire zijn gepresenteerd.

In de onderstaande tabel zijn zowel de cijfers uit de meicirculaire opgenomen als vanuit de septembercirculaire. Dit zorgt voor een positief eindresultaat. De financiële afwijkingen zoals toegelicht in de vensters resulteren in onderstaande samenvattende tabel:

Saldo baten en lasten 2e berap 2023	2023	2024	2025	2026
- Venster 0 Overhead en algemene dekkingsmiddelen	-360			
- Venster 1 Bestuur en dienstverlening	-75			
- Venster 2 Gemeenschappen	-527			
- Venster 3 Omgeving en economische ontwikkeling	387			
Totale lasten	-575			
- Venster 0 Overhead en algemene dekkingsmiddelen	2.175			
- Venster 1 Bestuur en dienstverlening	0			
- Venster 2 Gemeenschappen	198			
- Venster 3 Omgeving en economische ontwikkeling	164			
Totale baten	2.537			
Saldo van baten en lasten 2e berap 2023	1.962			

Het totaal effect t.o.v. de begroting is positief.

Investeringskredieten

In dit hoofdstuk presenteren we het financiële verloop van de kredieten die uw raad heeft goedgekeurd. De tabel presenteert per krediet het jaar waarin deze is goedgekeurd, het totale kredietbedrag, de uitgaven tot en met september 2023, de verplichtingen die zijn aangegaan, het restant krediet en de financiële bijstelling die nodig is om de werkzaamheden voor het krediet nog uit te kunnen voeren. Als een bijstelling van het krediet nodig is, ziet u in de laatste kolom een letter staan. Per letter geven we een toelichting, waarom een aanpassing nodig is. Volgend op deze tabel volgt een overzicht van alle lopende kredieten met de totalen.

Tabel 1

Nummer	Omschrijving	Jaar votering	Totaal gevoteerd krediet	Besteed t/m 2023	Verplichting 2023	Restant krediet	Bijstelling krediet	Toelichting
7002004	Herijking flexibel kantoorconcept 2022	2022	235.000	237.059	0	-2.059	2.059	A
7210091	Kasteellaan 2022	2022	71.368	71.416	0	-48	48	A
7210103	Aanpassing verlegde Horst F261 2023	2023	110.000	123.121	0	-13.121	13.121	A
7210081	Roestelbergseweg verharding 2022	2022	1.034.000	57.406	10.908	965.686	450.044	B
7210094	Moleneind - fietspad 2023	2023	112.000	1.099	0	110.901	65.000	B
7210097	Brandsestraat wegen 2023	2023	23.600	0	0	23.600	18.000	B
7211066	Roestelbergseweg verkeer 2022	2022	225.000	10.329	0	214.671	150.000	B
7211022	Fietspad van Haestrechtstraat-Wielstraat 2020	2020	2.696.785	2.034.593	442.677	219.516		C
7210077	Strieckenlaan verharding 2022	2022	233.000	7.366	29.990	195.644	37.655	D
7210078	Tijsmansstraat verharding 2022	2022	219.000	2.032	0	216.968	37.049	D
7210079	Van Immerseelstraat verharding 2022	2022	219.000	2.939	0	216.061	36.000	D
7210082	Dreefseweg-Dongenseweg verharding 2022	2022	417.000	31.720	18.432	366.848	85.858	D
7210099	Levensduurverlengend onderhoud 2023	2023	750.000	188.155	241.227	320.618	111.750	D
7211067	Dreefseweg-Dongenseweg verkeer 2022	2022	200.000	7.341	0	192.659	25.349	D
7211071	Europalaan-Dreefseweg rotonde 2022	2022	512.025	56.898	8.620	446.506	76.804	D
7560074	Willibrordusstraat-Salmrijck groen 2022	2022	35.000	8	0	34.992	5.000	D
7560075	Buiten-,Smalle-,Ring-,Bredevaert groen 2022	2022	100.000	574	0	99.426	15.000	D
7560080	Brandsestraat groen 2023	2023	5.000	0	0	5.000	-2.000	D
7560081	Vervanging groen 2023	2023	571.640	571.640	0	0	40.677	D
7560083	Vervanging speelvoorzieningen 2023	2023	120.000	16.302	48.491	55.207	17.880	D
7210088	Buiten-,Smalle-,Ring-,Bredevaert verharding 2022	2022	594.000	1.360	0	592.640	67.800	E
7210095	Binnenvaert Oude Vaert wegen 2023	2023	67.800	0	0	67.800	-67.800	E
7729077	Buiten-,Smalle-,Ring-,Bredevaert riool 2022	2022	2.070.000	3.386	0	2.066.614	34.000	E
7729080	Binnenvaert Oude Vaert riolering 2023	2023	34.000	0	0	34.000	-34.000	E
	Totaal bijstelling kredieten						**1.185.294**	

Toelichting afwijkingen investeringskredieten:

A. Diverse kredieten: op deze kredieten is sprake van een overschrijding van kleiner dan € 25.000. Deze worden niet apart toegelicht. Voor deze kredieten is in het raadsvoorstel wel een bijstelling van het krediet opgenomen. Het gaat in totaal om € 15.228.
B. Aanvullende toelichting op bijstelling kredieten:
   - Roestelbergseweg verharding en groen: bij de verdere uitwerking van het project is naar voren gekomen dat de aanwezige monumentale bomen extra voorzieningen vragen in de ondergrond om deze duurzaam in stand te houden. Tevens is tijdens de uitvoering van de werkzaamheden een tijdelijke weg noodzakelijk om de aanliggende voorzieningen zoals de campings en vakantieparken bereikbaar te houden.
   - Moleneind: bij het fietspad Moleneind is aansluiting gezocht met de ligging van het fietspad in de gemeente Tilburg. Dit houdt in dat het fietspad naar de andere kant van de weg moet worden verlegd met extra kosten hiervoor. Ook is een deel niet vrij liggend maar onderdeel van de rijbaan. Hier kunnen we dus niet alleen het fietspad verbeteren maar moet de hele rijbaan worden verbeterd.
   - Brandsestraat: dit was eerst uitsluitend een project van wegen. We hebben echter geconcludeerd dat we hier een integrale aanpak willen want ook de verlichting en het groen moeten worden aangepakt. Dit betekent een verhoging van de kosten van het project.
C. Fietspad van Haestrechtstraat-Wielstraat 2020: in de eerste bestuursrapportage 2023 is een verwachte overschrijding gemeld van € 0,5 miljoen. In het raadsvoorstel van 5 oktober 2023 wordt een aanvullende krediet gevraagd en wordt een nadere toelichting gegeven op de bijstelling.
D. Indexering van kredieten.
E. De ramingen van deze kredieten worden samengevoegd: deze samenvoeging heeft geen financiële gevolgen en gebeurt budgettair neutraal.

Tabel met lopende investeringen, geen financiële bijstelling benodigd.

Nummer	Omschrijving	Jaar votering	Totaal gevoteerd krediet	Besteed t/m 2023	Verplichting 2023	Restant krediet
7001020	Gebouw gebonden aanpassingen in het Klavier 2023	2023	352.250	340	0	351.910
7002005	Werkplekken Klavier 2023	2023	50.000	31.090	0	18.910
7002007	Duurzaamheidsinv brandweerkazerne KHL 2023	2023	77.000	0	0	77.000
7002009	Duurzaamheidsinv Gemeentewerf 2023	2023	356.000	0	0	356.000
7002010	Duurzaamheidsinv Klavier 2023	2023	318.000	0	0	318.000
7005100	Vervanging koffieautomaten 2022	2022	35.000	34.969	0	31
7005101	MAN vrachtwagen 2022	2022	65.000	50.378	0	14.622
7005102	Tractor Landini 2023	2023	70.745	70.745	0	0
7005103	Vrachtwagen riool 2023	2023	285.000	0	0	285.000
7059230	Software voor de website 2020	2020	20.000	6.730	0	13.270
7059901	Software verbeterplan burgerzaken 2020	2020	67.000	58.038	0	8.962
7002008	Duurzaamheidsinv brandweeerkazerne LOZ 2023	2023	50.000	0	0	50.000
7210080	Willibrordusstr-Salmrijck verharding 2022	2022	330.000	553	0	329.447
7210083	Bergstraat fietsvoorz verharding 2022	2022	138.000	4.066	0	133.934
7210084	Strieckenlaan verlichting 2022	2022	25.000	24.912	0	88
7210085	Tijsmansstraat verlichting 2022	2022	25.000	22.008	0	2.992
7210086	Van Immerseelstraat verlichting 2022	2022	25.000	20.056	0	4.944
7210087	Willibrordusstr-Salmrijck verlichting 2022	2022	38.000	30.008	0	7.992
7210089	Buiten-,Smalle-,Ring-,Bredevaert verlichting 2022	2022	27.000	85	0	26.915
7210090	Roestelbergseweg verlichting 2022	2022	25.000	540	0	24.460
7210092	Levensduurverlengend onderhoud 2022	2022	760.318	634.759	66.893	58.666
7210093	Duinlaan 2023	2023	295.000	-74.521	212.863	156.658
7210096	Hilsestraat wegen 2023	2023	399.600	824	0	398.776
7210098	Julianastraat wegen 2023	2023	42.200	0	0	42.200
7210100	Parkeren Roestelberg 2022	2022	195.000	21.127	0	173.873
7210101	Openbare verlichting 2023	2023	95.332	94.611	0	721
7210102	Verlichting F261 2023	2023	100.000	478	2.186	97.336
7210104	Kruising Horst-Duinlaan F261 2023	2023	465.000	-425.705	35.000	855.705
7211063	Reconstructie Lage Zandschel 2021	2022	459.000	261.875	0	197.125
7211064	Reconstructie Moleneind 2021	2022	227.000	169.211	0	57.789
7211068	Bergstraat fietsvoorz verkeer 2022	2022	50.000	-16.971	0	66.971
7211069	Kloosterstraat snelheidsremmers 2022	2022	38.975	18.914	0	20.061
7211070	Ecliptica aanleggen 4 plateaus 2022	2022	136.650	13.639	0	123.011
7211072	Europalaan-Paulus Potterplein rotonde 2022	2022	561.750	-186.896	0	748.646
7211075	VRI Europalaan 2023	2023	100.000	0	0	100.000
7421040	Frisse scholen Lage Weijkens 2021	2021	168.525	167.783	0	742
7421041	Frisse scholen Kinderboom 2021	2021	205.975	205.975	0	0
7421043	Voorbereidingskrediet Herontwikkeling Westkant 2021	2021	45.000	36.149	0	8.851

Nummer	Omschrijving	Jaar votering	Totaal gevoteerd krediet	Besteed t/m 2023	Verplichting 2023	Restant krediet
7421044	Voorbereidingskrediet herontwikkeling Theresia 2021	2021	25.000	18.985	0	6.015
7421045	Voorbereidingskrediet nieuwbouw De Vaert 2021	2021	50.000	28.216	0	21.784
7441010	Voorbereidingskrediet vernieuwde huisvesting VHC 2022	2022	50.000	29.277	0	20.723
7530017	Wetering - Openbare ruimte 2021	2021	508.000	16.134	0	491.866
7530018	Wetering - Gebouw - Sporthal 2021	2021	1.334.000	22.389	0	1.311.611
7530019	Wetering - Gebouw - Middendeel 2021	2021	3.765.000	162.632	0	3.602.368
7530020	Wetering - Inventaris 2021	2021	1.254.000	9.435	0	1.244.565
7530021	Wetering - Installaties 2021	2021	2.792.000	9.990	0	2.782.010
7530022	Voorbereidingskrediet dorpshuis Loon op Zand 2023	2023	300.000	45.500	0	254.500
7560030	Vossenbergselaan groen 2019	2019	150.000	135.620	0	14.380
7560062	Groen Heiakker 2019	2019	175.000	174.002	0	998
7560077	Vervanging speelvoorzieningen 2022	2022	233.440	206.533	0	26.907
7560078	Vervanging straatmeubilair 2022	2022	25.000	0	0	25.000
7560079	Hilsestraat groen 2023	2023	7.000	0	0	7.000
7560082	Vervanging straatmeubilair 2023	2023	25.085	0	25.085	0
7721023	Vervanging duikers 2023	2023	25.000	143	0	24.857
7729062	Verv riolering Heiakker 2014	2014	1.875.603	1.215.046	0	660.557
7729076	Waterberging (EVZ) Wilderste Arm 2021	2021	120.000	0	0	120.000
7729072	Vossenbergseln.incl.waterberging 2017	2017	2.250.000	2.084.754	60.419	104.827
7729075	Verplaatsen RG Sweenstraat 2021	2021	4.500.000	278.059	210	4.221.731
7729079	Relining pwr 2022	2022	300.000	6.284	0	293.716
7729081	Hilsestraat riolering 2023	2023	60.000	48	0	59.952
7729082	Julianastraat riolering 2023	2023	90.000	0	0	90.000
7729083	Willibrordusstraat Salmrijck riolering 2023	2023	650.000	0	0	650.000
7729084	Riolering Horst-Duinlaan F261 2023	2023	151.000	2.390	0	148.611
7730001	Invulling bergingsopgave 2017	2017	300.000	63.109	0	236.891
7721024	Toegangscontrolesysteem / milieupassen 2023	2023	117.341	36.840	0	80.501
7721025	Volmeldsysteem ondergr RA en papier 2023	2023	40.800	0	0	40.800
7721026	Vervanging mobiele containers RA 2023	2023	350.000	0	0	350.000
7721027	Wisseling/inname oude containers 2023	2023	40.000	9.707	0	30.293
7721028	Ombouw Diftar algemeen 2023	2023	215.390	36.314	0	179.076
7721029	Ombouw Diftar inzamelvoorzieningen 2023	2023	42.000	4.800	0	37.200
7721030	Ombouw Diftar minicontainers 2023	2023	86.610	0	0	86.610
7002006	Werkplekken Gemeentewerf 2023	2023	50.000	2.162	0	47.838
7721015	Ondergrondse papiercontainer 2020	2020	21.000	21.001	0	-1
7721016	Ondergrondse containers RA+GFT 2020	2020	50.841	48.227	0	2.614
7721017	Ondergrondse RA en GFT containers 2021	2021	30.529	23.500	0	7.029
7721018	Ondergrondse papiercontainers 2021	2021	18.480	18.038	0	442
7721021	Ondergrondse RA en GFT containers + 3 paslezers 2022	2022	86.614	68.105	0	18.509
7721022	Uitbreiden inzamelvoorzieningen 2022	2022	120.000	16.204	0	103.796
	Totaal lopende investeringen (incl. tabel 1)		**39.664.271**	**9.493.958**	**1.203.001**	**28.967.313**

Overzicht reserves

In onderstaand overzicht zijn de mutaties in de reserves gespecificeerd. Toelichting op de kolommen:

- Stand 1-1-2023: dit is de stand van de reserve aan het begin van het jaar. Dit komt overeen met de stand in de jaarrekening 2022.
- Jaarrekening 2022: vanuit het resultaat over 2022 worden deze bedragen toegevoegd aan de algemene en geblokkeerde weerstandsreserve. Het totaal van deze kolom komt overeen met het jaarrekeningresultaat 2022.
- Gewijzigde begroting t/m augustus: dit zijn alle mutaties die in de primitieve begroting zijn opgenomen of onderdeel zijn van een specifiek raadsbesluit. Een negatief bedrag betekent dat het bedrag wordt onttrokken aan de reserve. Een positief bedrag wordt toegevoegd aan reserve.
- Mutaties 2e berap toevoegingen/onttrekkingen: dit zijn de voorstellen die in deze bestuursrapportage zijn opgenomen en waarover met het raadsbesluit wordt besloten.
- Begroting na mutaties onttrekkingen: dit is de stand van de reserve na alle mutaties.

Omschrijving	Mutaties	Stand 1-1-2023	Jaarrekening 2022	Gewijzigde begroting t/m aug	Mutaties 2e berap toevoegingen	Mutaties 2e berap onttrekkingen	Begroting na mutaties 2e berap
Algemene reserve		8.585.089	3.904.008				12.382.303
	Incidentele posten Wetering			-497.000	497.000		
	Incidentele posten Wetering			506.000			
	Budgetoverhevelingen			-224.000			
	Voorziening groot onderhoud gebouwen			-340.000			
	Energietoeslag 2023 (resultaatbestemming 2022)		429.000	-429.000			
	Startnotitie erfgoed en monumenten			-25.000			
	Bijdrage voor Giro 555			-23.795			
Geblokkeerde weerstandsreserve		5.266.000	759.000				6.025.000
Algemene reserves		13.851.090	5.092.008	-1.032.795	497.000	-	18.407.303
Reserve kapitaallasten		2.873.471					3.403.804
	Onttrekking reserve kapitaallasten			-279.667			
	Duurzaamheidsinv. vanuit reserve onderhoud gebouwen			578.000			
	Duurzaamheidsinv. vanuit reserve onderhoud Klavier			232.000			
Dekkingsreserves		2.873.471	-	530.333	-	-	3.403.804
Reserve recreatie		135.000					135.000
Reserve decentraal arbeidsvoorwaardenbeleid		21.613					21.613
Reserve onderwijs		408.071					422.383
	Structurele storting reserve onderwijs			14.312			
Reserve bomen		46.050					46.050
Reserve kapitaallasten Klavier		85.000					35.000
	Dekking kapitaallasten het Klavier			-50.000			
Reserve sociaal domein		133.503					53.503
	Dekking inzet trainees			-80.000			
Reserve coronagerelateerde effecten		1.080.000					665.000
	Projectplan Energiearmoede			-415.000			
Bestemmingsreserves		1.909.237	-	-530.688	-	-	1.378.549
Reserve bovenwijkse voorzieningen		717.868					717.868
Reserve planherziening		285.844					185.844
	Budget voor nieuwe ontwikkelingen			-100.000			
Reserves grondbedrijf		1.003.712	-	-100.000	-	-	903.712
Reserve onderhoud gebouwen *		1.009.853					-0
	Kapitaallasten duurzaamheidsinvesteringen			-578.000			
	Voorziening groot onderhoud gebouwen			-207.000			
	Afsluiten reserve: restant naar onderhoudsvoorziening			-224.853			
Reserve automatisering		339.035					339.035
Reserve openbaar groen/plantsoenen		50.000					-0
	Invasieve soorten			-50.000			
Reserve openbare verlichting		180.726					47.726
	Remplace pll lampen			-133.000			
Reserve wegen		470.683					470.683
Reserve rechtpositionele Verplichting		43.166					29.409
	Structurele storting reserve rechtpositionele verplichtingen			100.000			
	Onttrekking kosten bovenformaties			-113.757			
Reserve onderhoud Het Klavier *		232.063					0
	Kapitaallasten duurzaamheidsinvesteringen			-232.063			
	Afsluiten reserve: restant naar onderhoudsvoorziening						
Reserve bouwleges		200.000					200.000
Egalisatiereserves		2.525.526	-	-1.438.673	-	-	1.086.853
Totaal reserves		22.163.037	5.092.008	-2.571.823	497.000	-	25.180.222